

görüşler

Bilgisayar ağları ve üniversite kütüphanelerimiz

Yaşar Tonta

Araştırma Görevlisi

Günümüz kütüphaneciliğinde üzerinde en çok konuşulan, yazılan ve tartışılan konulardan birisi de bilgisayar ağlarıdır. Özellikle uzakiletişim (telekomünikasyon) ve bilgisayar teknolojilerinde sağlanan başdöndürücü gelişmeler ■ bu alandaki çalışmalara yepyeni boyutlar katmıştır.

Gelişmiş ülkelerin bir çoğunda araştırma ve geliştirme çalışmalarında işbirliği sağlamak amacıyla bilgisayar ağları kurulmaktadır. ABD ve Kanada'daki 50'den fazla üniversiteyi birbirine bağlayan Amerikan Araştırma Kurumları Ağı BIT-NET, ve İngiltere'deki univer-

sitelerin tamamının ve toplam 120 araştırma kuruluşunun üyesi bulunduğu İngilizlerin Ortak Akademik Ağı JANET bu bilgisayar ağlarına örnek olarak gösterilebilir.

Bu bağlamda son günlerde ülkemizde sık sık adı geçen Avrupa Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı EARN'den (European Academic and Research Network) de söz etmek gerekmektedir. 1983 yılında kurulan EARN, Avrupa ülkelerindeki üniversite ve araştırma kuruluşlarını birbirine bağlar. EARN'ün üyelik konusundaki temel politikası şöyle belirlenmiştir:

• EARN, kısıntısız her üni-

ersiteye ve devlete ait araştırma kuruluşuna açıktır;

• Bilgisayar ağı ticari amaçlarla kullanılmaz;

• EARN'e katılan her kuruluş bir başka kuruluşla hat bağlantısını sağlamak ve bu hattın işletim giderlerini karşılamakla yükümlüdür;

• Her üye kuruluş diğer bir kuruluştan gelen veri trafiğini kısıtlamasız ve ücretsiz olarak kabul etmek ve bir başka kuruluşa aktarmak zorundadır.

EARN, kullanıcılarına elektronik posta, telekonferans, kütük aktarımı, Çevrimci (online) sorgulama ve kütüphane sistemlerine uzaktan erişim olanağı sağlamaktadır.

Halen 19 ülkenin bağlı olduğu EARN'e Türkiye Üniversiteler ve Araştırmalar Kurumları Ağı TÜVAKA da Ekim 1986'da İtalya'nın Pisa kenti üzerinde bağlanmıştır. TÜVAKA 12 üniversite ve TÜBİTAK'ın katılımıyla oluşturulmuştur.

Şimdilik kısıtlı sayıdaki üniversitemizin ve TÜBİTAK'ın yararlanabildiği EARN'ün

sağladığı bu olanaklardan gelecekte diğer üniversitelerimizin de yararlandırılması için çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin, Ankara Üniversitesi'nde yeni kurulan Bilgi İşlem Merkezi'nin amaçlarından birisi de en kısa zamanda EARN'e bağlanmaktadır.

Öte yandan, TÜVAKA içerisinde Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon ve Uluslararası Bilgi Tarama Merkezi'nin yer almaması önemli bir eksiklik. Ulkemizdeki en zengin süreli yayın dermesine (koleksiyon) sahip bu Merkez'in de bir an önce TÜVAKA içinde yer alması ve EARN'ün sağladığı olanaklardan yararlanmaya başlaması gerekmektedir.

Tüm üniversitelerimizin olmasa bile en azından belli başla üniversitelerimizin kendi aralarında modern yönetimlerle iletişim ve işbirliği olanaklarına kavuşması sevindiricidir. EARN'e katılmakla üniversitelerdeki araştırmacılarımızın dış dünyaya açılmaları da mümkün hale gelmiştir. Ancak dikkati çeken bir nokta bu yapılaşma

içerisinde üniversite kütüphanelerimizin hiç düşünülmemiş olmasıdır. Oysaki gelişmiş ülkelerde kütüphaneler bu tür bilgisayar ağlarının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Böylece bir üniversite kütüphanesinin sahip olduğu zengin kaynaklardan diğer üniversitelerdeki araştırmacılar da yararlanma olanağı bulunmaktadır.

Belirtilmesi gereken diğer bir husus da üniversite kütüphanelerimizin bu aşamada çok hazırlıksız yakalanmış olmalarıdır. Bugün hemen hemen hiçbir üniversite kütüphanemizde bilgisayara dayalı kütüphane sistemleri yer almaktadır. Kuşkusuz üniversite kütüphanelerinin otomasyona geçmesi kısa bir sürede başarılabilecek bir iş değildir. Bu hazırlıksız yakalanışta geçmişteki ve günümüzdeki üniversite yöneticilerinin çok büyük sorumlulukları bulunmaktadır. Üniversite yöneticilerinin büyük bir çoğunluğu kütüphanelere gerekne önemi göstermemektedirler. Yöneticiler kütüphanelerin, dolayısıyla "bilgi"nin ne denli önemli bir

kaynak olduğunun bilincinde gözükmemektedirler. Sonuçta üniversite kütüphanelerine gereken teknoloji sağlan(a)mamaktadır.

Araştırma ve geliştirme çalışmalarında çok önemli roller üstlenen üniversite kütüphanelerimiz hâlâ geleneksel yöntemlerle ve birçok olanaklardan yoksun olarak hizmet vermeye çalışmaktadır.

Oysaki kütüphane bir üniversitenin kalbidir. Bu gerçekten hareketle üniversitelerimize sağlanan olanaklardan en başta üniversite kütüphanelerimizin de yararlandırılması zorunludur. Böyle yapılmadığı takdirde giderek büyüyen bilgi açığını kapatmak giderek zorlaşacaktır. Üniversite kütüphanelerinin üzerine düşen görevleri yerine getirebilmeleri herşeyden önce bu kurumların gereken teknoloji, araç-gereç ve olanaklarla donatılmasıyla mümkündür. Kısacası, üniversite kütüphanelerini üniversitelerimiz içinde birer "apandisit" gibi görme alışkanlığından en kısa zamanda vazgeçmeliyiz.